

Хендель Наталія Володимирівна

*к.ю.н., доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету "Одеська юридична академія"*

Пасечник Олена Владиславівна

*к.ю.н., доцент,
доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДІЯЛЬНІСТЬ ЮНІСЕФ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Після найбільшого потрясіння для людства – Другої Світової війни 11 грудня 1946 року в ООН було прийнято рішення створити спеціальну установу задля допомоги дітям у кризових ситуаціях, яким став ЮНІСЕФ (*United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF)*). Уряди США та Канади внесли значний фінансовий внесок у його діяльність. Так в наступні роки Фонд підтримували 46 держав. З 1953 року ЮНІСЕФ стає постійним органом у системі ООН.

Необхідність забезпечувати права дітей були відображені в Цілях розвитку тисячоліття, а потім у Цілях сталого розвитку. Основним підходом ЮНІСЕФ є надання допомоги від раннього дитинства до підліткового періоду у зв'язку зі збройними конфліктами, надзвичайними ситуаціями, поширенням інфекційних та неінфекційних хвороб. Основними викликами у діяльності ЮНІСЕФ є насильство, дискримінація, жорстоке поводження, експлуатація, бідність, неможливість отримання освіти та медичної допомоги, голод, негативні наслідки зміни клімату на життєдіяльність дітей, гендерна рівність. Окремою сферою діяльності є надання допомоги дітям у зв'язку з міграційною кризою та кризою пов'язаною з біженцями, які стали найбільш гострими з 2016 року. Також, ЮНІСЕФ активно приймає участь у боротьбі з пандемією COVID-19 та захистом прав дітей в її умовах.

Наразі ЮНІСЕФ здійснює свою діяльність у 190 державах та територіях за допомогою державних програм та комітетів [1]. ЮНІСЕФ здійснює свою діяльність у державах на основі відповідної угоди з урядом, де визначаються національні пріоритети для дітей. На протязі всієї історії діяльності ЮНІСЕФ основною метою було забезпечення невід'ємного права дитини на здорове та безпечне дитинство.

Місія ЮНІСЕФ зосереджена на багатьох сферах життєдіяльності дитини: психічне та фізичне здоров'я дитини, доступ до освіти, правовий та соціальний захист, безпечна вода, харчування, санітарія та гігієна, безпека дітей під час надзвичайних ситуацій, міграції, збройних конфліктах.

ЮНІСЕФ надає допомогу без дискримінації через расу, віросповідання, національність, статус чи політичні вподобання. Єдиною умовою для призначення Маріса Пейта на посаду першого виконавчого директора ЮНІСЕФ була, щоб його діяльність включала усіх дітей «як із держав союзників, так і з держав колишнього ворога» [2]. На сьогодні виконавчий директор Ентоні Лейк підкреслює «Готовність адаптуватися ... та знайти нові способи реалізувати права та скрасити майбутнє дітей, які в найбільш несприятливому становищі у всьому світі» [2]. Тобто для ЮНІСЕФ важливим є недискримінація та реалізація права кожної дитини.

У Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 57 (I) від 11 грудня 1946 року встановлено про «створення Міжнародного надзвичайного дитячого фонду (ЮНІСЕФ) в інтересах дітей і підлітків держав, які стали жертвами агресії, з метою надання допомоги щодо повернення цих дітей і підлітків до нормальних умов життя та в цілях охорони здоров'я дітей загалом».

Декларацією прав дитини, прийнятою резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року, принципом 2 встановлено «Дитині законом та іншими засобами має бути забезпечений спеціальний захист і надані можливості та сприятливі умови, що дадуть їй змогу розвиватися фізично, розумово, морально, духовно та соціально, здоровим і нормальним шляхом, в умовах свободи та гідності». Під час кризових ситуацій ЮНІСЕФ намагається забезпечити спеціальний захист та надати/створити сприятливі умови для дітей та підлітків, а також їхніх сімей. Принцип 8 Декларації прав дитини 1959 року гарантує пріоритет у наданні захисту та допомоги саме дітям: «Дитина за будь-яких обставин має бути серед тих, які першими одержують захист і допомогу».

1989 року ухвалюється Конвенція про права дитини, яка набуває чинності 1990 року. Саме прийняття Конвенції 1989 року мало суттєві наслідки для роботи ЮНІСЕФ у надзвичайних ситуаціях, зосередивши увагу на захисті дітей від

насилюства, жорстокого поводження та експлуатації як невід'ємної частини кризового реагування. Конвенція про права дитини 1989 року закріпила основні права дитини, які ЮНІСЕФ своєю діяльністю допомагає реалізувати.

Пандемія COVID-19 негативно вплинула на дітей та їхні сім'ї, спровокувавши велике навантаження на національні системи охорони здоров'я, що у свою чергу під загрозу поставило компанії вакцинації у ряді держав, наприклад проти дифтерії та кору; закрилися школи на карантин, що створило суттєвий бар'єр в реалізації права на освіту, адже не всіх державах є можливість вести дистанційну освіту і не усіх учнів є можливість її отримати, закриття шкіл має і іншу суттєву проблему – проблему голоду, бо шкільні обіди для багатьох дітей були основною їжею; закриття підприємств та зменшення робочих місць впливає на економічну ситуацію сімей і не може обійти негативними наслідками й благополуччя дітей; домашнє насильство тільки збільшилося за період карантину.

Коронавірус спричинив масштабну компанію дезінформації, яка стимулює дискримінацію та стигму. ООН та її установи неодноразово закликали держави та громадські організації боротися з дезінформацією про коронавірус, з дискримінацією та стигмою, які посилюються з поширенням COVID-19, з насильством. ЮНІСЕФ співпрацює з експертами в галузі охорони здоров'я для просування фактів через страх, доносячи достовірні поради та рекомендації [3] батькам, вихователям та педагогам [4]. Боротьба з поширенням коронавірусу вимагає координації ООН у діяльності її установ в умовах сучасної кризи та загрози. Крім реалізації кластерного підходу у гуманітарній діяльності міжнародним організаціям необхідно пристосовуватися до нових глобальних обставин та реагувати на них. Майже усі держави опинилися в цуцванзі пандемії і вимоги та очікування до міжнародних організацій збільшилися. Пандемія не зупинила збройні конфлікти, кризу пов'язану з голодом, санітарією, глобальним потеплінням, торгівлею людьми, експлуатацією дітей, а навпаки ще й посилює існуючі проблеми. Лише спільними зусиллями міжнародного співтовариства, яке ефективно об'єднавшись у рамках міжнародних урядових організацій можлива ефективна боротьба з пандемією та іншими нагальними проблемами та загрозами, які є бар'єрами у реалізації права на щасливе, здорове дитинство.

Джерела:

1. About UNICEF. URL.: https://www.unicef.org/about/who/index_introduction.html.
2. For Every Child, Hope UNICEF @ 70 : 1946–2016. URL.: https://www.unicef.org/publications/files/UNICEF_For_Every_Child_Hope_1946-2016_WEB.pdf.
3. Tips and guidance for families. URL.: <https://www.unicef.org/coronavirus/covid-19#COVID-19-explainers>.
4. Coronavirus disease (COVID-19) information centre. URL.: <https://www.unicef.org/coronavirus/covid-19>.